

Functionele geletterdheid en interactie met kinderen

Akke de Blauw

Stelling

Uitgebreide & uitdagende gesprekken met opvoeders stimuleren

1. taal- en denkontwikkeling
2. 'kennis van de wereld'

▶ functionele geletterdheid

Opbouw presentatie

- 1. Factoren in de kwaliteit van de vroege volwassene-kind interactie gunstig voor taalontwikkeling en geletterdheid**
- 2. Ontwikkelingen in de vroege ouder-kind interactie die van invloed zijn op de latere vertelvaardigheid**
- 3. Aanbevelingen voor verbetering opvoeder-kind interactie in de praktijk van begeleiding en onderwijs**

Functionele geletterdheid?

Uitnoding verjaardagspartijtje
Verlanglijstje opstellen Sinterklaas
Verkeersborden
Spoorboekje
Handleidingen
Bijsluiter
Cheque invullen
Sollicitatieformulier

**Grootste gemene deler:
kennis van de wereld**

Mondelinge taal en geletterdheid

Dickinson & Tabors (Eds) 2001

Taalvaardigheid begin basisschool (5 jarigen) sign. corr.
met begrijpend lezen en woordkennis in groep 6 en
bij begin VO:

- Kunnen vertellen
- Definities geven
- Interesse in geschreven taal
- Woordkennis

En hoe komen ze zo taalvaardig op hun vijfde?!

Taalvaardigheid en interactie thuis

Dickinson & Tabors (Eds) 2001

Interactie thuis onderzocht

- Ervaringen met boeken en voorlezen
- Gesprekken aan tafel
- Geletterde omgeving
- Spel (fantasie)

Welke factoren van belang voor goede taalontwikkeling met 5 jaar?

Factoren die er toe doen

Tabors, Roach, Snow (2001)

- *Interessante gesprekken*
- *Gebruik laag-frequente woorden*
(vitamine, calorie)
- *Stimulerende geletterde omgeving*

Vroege ouder-kind interactie

Uccelli et al. (2005) ontdekten:

Voor kwaliteit taalontwikkeling met vijf jaar zijn van belang:

- ◆ vroege gesprekken-buiten-het-hier-en-nu
- ◆ stimulering van de fantasie

Non Present Talk

Fantasy Talk

Dus onderzoek laat zien:

1. Een relatie tussen mondelinge taalvaardigheid met 5 jaar en latere (functionele) geletterdheid
 2. Een relatie tussen vroege interactie thuis en taalvaardigheid op vijfjarige leeftijd
 3. **Specifiek: taalgebruik-buiten-het-hier-en-nu** (*Non Present Talk, Fantasy Talk*)
- *Dit onderzoeken we momenteel nader* (de Blauw & Baker 2009)

Gesprekken buiten-het-hier-en-nu in spontane ouder-kind interactie en de relatie met vertelvaardigheid met 7 jaar

Akke de Blauw & Anne Baker

IAIMTE conference, Toronto June 2009

Uit eerder onderzoek...

Dickinson & Tabors (2001) vonden in omvangrijk longitudinale thuis-school onderzoek (leeftijd 3-5 jaar) van voorspellende kracht:

uitgebreide gesprekken

laag-frequente woorden

aandacht voor beginnende geletterdheid in de omgeving

Uccelli et al. (2005) voorspellend voor vertelvaardigheid 5 jaar = praten-buiten-hier-en-nu en 'fantasy talk'

Onderzoeksvraag:

1. Hoe ontwikkelen zich **Gesprekken-buiten-het-hier-en-nu** (waaronder *Fantasie-gesprekken*) in de **spontane vroege ouder-kind interactie** thuis?
2. Zien we een relatie met **vertelvaardigheid met 7 jaar?**

Methode

- Data zijn onderdeel van een longitudinale studie van drie kinderen en hun ouders. 0 -7 jaar
- Drie monolinguale Nederlandse kinderen
- Twee gezinnen, hoge SES, twee meisjes, en een jongen
- Elke 3 maanden een video-opname, >60 minuten diverse situaties

Focus is vandaag op:

- Interacties met 1;9 jaar – 2;3 jaar en 2;9 jaar
- (na)vertelvaardigheid 7 jaar

Analyse

- Alle gesprekjes buiten-het-hier-en-nu met 1;9, 2;3, 2;9 hebben we opgespoord en nader geanalyseerd
- Vertelvaardigheid met 7 jaar vastgesteld met behulp van naverteltaak: *Kikker waar ben je?* (en *Renfrew's Bus verhaal*)

Resultaten vroege interactie (1)

Wat is *buiten-hier-en-nu* precies?

Vier categorieën

- ◆ *VERLEDEN: zojuist, gisteren, week, maand*
- ◆ *TOEKOMST: zometeen, morgen, week, maand*
- ◆ *FANTASIE: symbolisch spel, rollenspel, verzinnen*
- ◆ *ANDERS: niet-zichtbaar, iets (niet)lekker of aangenaam vinden. kennis & geheugen, navertellen, zingen*

Voorbeeld: een gesprek buiten-hier-en-nu (afgelopen week)

- Stijn (2;3) en Moeder
lunchtafel: *Poffertjes*

- **M herinnert aan de speeltuin**
- Met wie waren we?
- Wat hebben we gedaan?
- Wat gebeurde er allemaal?

- ► **Let op hun rollen: wie begint? Wie breidt uit?**

Voorbeelden (vervolg)

- Hannah en Foske (1;9): *Auto's daar!*
- Hannah en Foske (3;9): *Foske was gevallen! Van de driewieler*

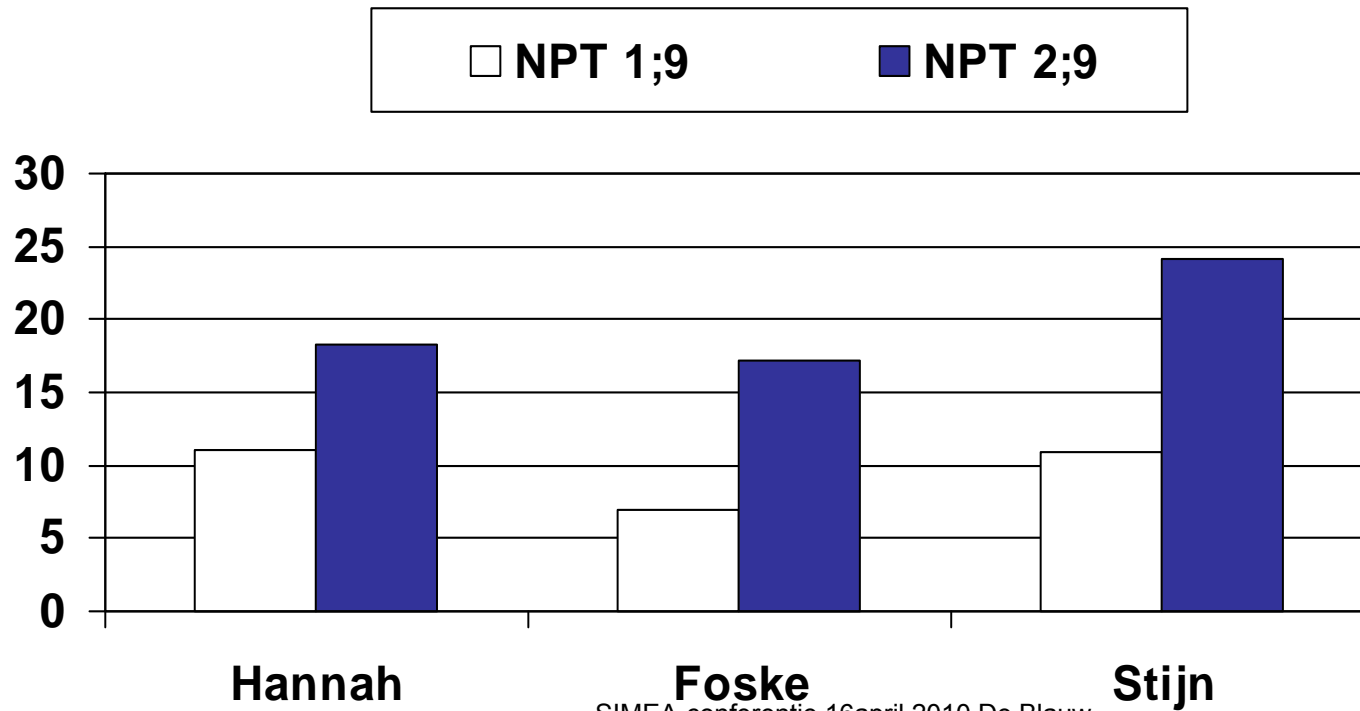
Resultaten vroege interactie (2)

Toename van gesprekken buiten-hier-en-nu (per gezin)

	H+F 1;9	S 1;9	H+F 2;3	S 2;3	H+F 2;9	S 2;9
Freq/ uur	12,0	10,9	8,3	14,2	24,1	24,1
% tijd	12,9	13,5	7,0	10,5	33,7	46,6

Gesprekken buiten-hier-en-nu

Individuele resultaten Hannah-Foske-Stijn

Resultaten vroege interactie (3)

Verfijning van categorieën

- Gesprekjes over *verleden tijd* verwijderen zich verder af van het *nu*

Voorbeeld: Stijn % van de tijd

	1;9	2;3	2;9
VT			
zojuist	1,8	0,8	0,7
gister		5,2	7,1
weken		0,3	3,1
maand		-	-

Resultaten vroege interactie (4)

Verfijning van categorieën

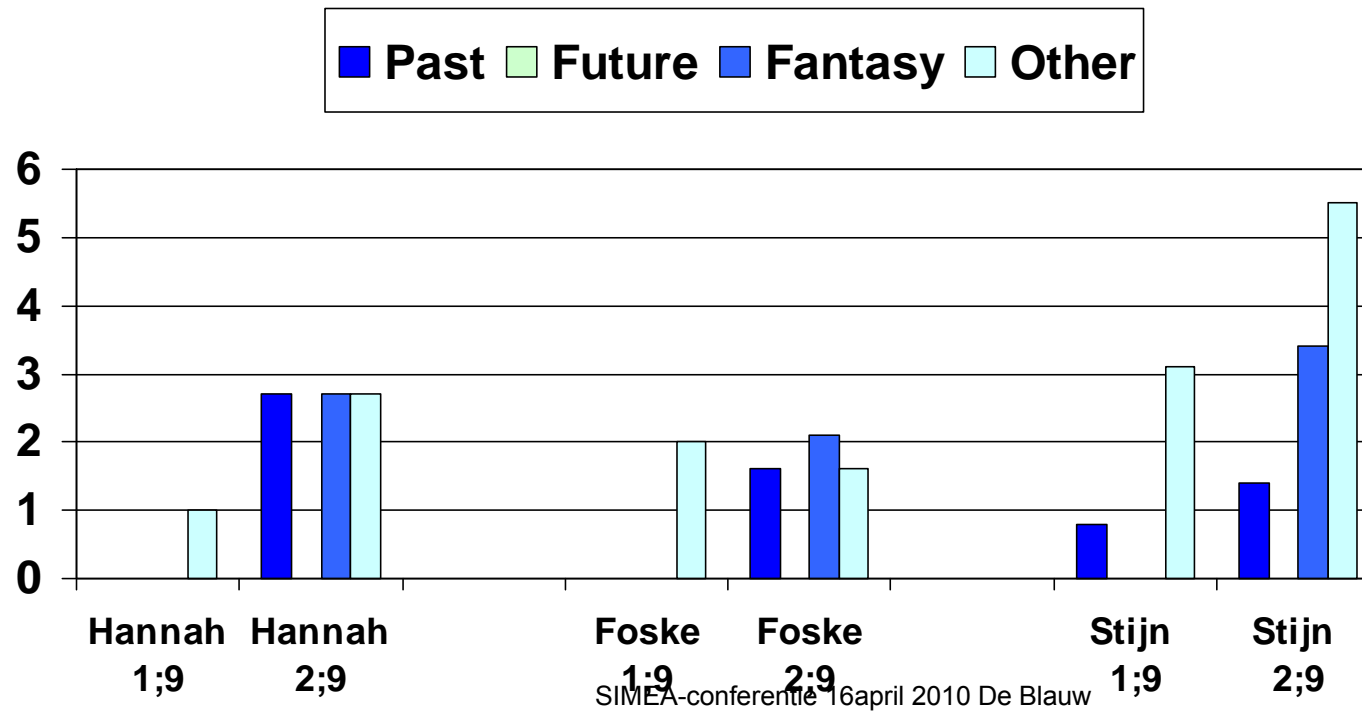
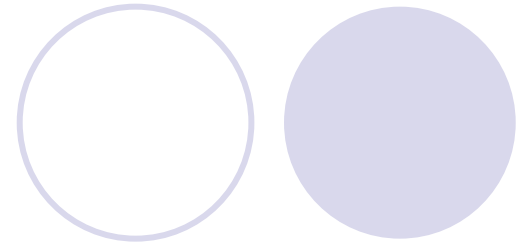
- Voorbeeld: buiten-hier-en-nu ANDERS

Stijn % van de tijd

anders	1;9	2;3	2;9
afwez.	6,4	0,7	4,2
(niet) lekker	-	-	-
kennis geheug.	-	1,1	4,2
navert.	-	-	2,0
zingen	-	0,6	14,6

Resultaten vroege interactie (5)

Initiatief Kind (frequentie /uur)

Analyse vertelvaardigheid 7;0 jaar

- Gebaseerd op Pearson (2002) en Uccelli & Paez (2007) maat ontwikkeld:

Navertelvaardigheidsscore = verhaalbegrip
+ taalvaardigheid

- *Verhaalbegrip*: verhaal-elementen, oriëntatie, verwijzing, interne respons (**48 punten maximaal**)
- *Taalvaardigheid*: syntactische complexiteit, woordenschat, morf.synt.precisie (**48 punten maximaal**)

Navertelvaardigheid met 7;0 jaar

		Hannah	Foske	Stijn
verhaalbegr max 48		33	36	32
taalvh max 48		42	33	32
Navertelvh score max 96		75	69	64

Conclusies uit onderzoek vroege ouder-kind interactie

In spontane interactie tussen 1;9 en 2;9 jaar:

- Gesprekjes buiten-h-e-n verdubbelen in aantal en qua percentage van de tijd
- De onderscheiden categorieën verfijnen zich en nemen toe
- Kinderen beginnen geleidelijk meer initiatieven te nemen

Conclusies (vervolg)

Geen verband gevonden tussen

frequentie

duur

initiatieven 1;9 – 2;9

en

**navertelvaardigheid met 7;0 jaar (gemeten met
Kikker-verhaal)**

Hoe kunnen we dit verklaren?

- ◆ Scoren hoog met 1;9 – 2;9 en 7;0 jaar
- ◆ SES verschillen klein
- ◆ Andere maten gebruiken?!

Functionele geletterdheid & interactie? Aanbevelingen voor de praktijk

1. Interactie ligt ten grondslag aan geletterdheid
2. Het is *in interactie* dat kinderen *kennis van de wereld opbouwen*
3. *We moeten dus zorgen voor uitgebreidere en boeiender en uitdagender gesprekken*

Kunnen leerkrachten en begeleiders dit leren?

- ◆ Ja dat kan. Ervaringen uit basis- en speciaal basisonderwijs
- ◆ Interactievaardigheden om uitgebreide, boeiende en uitdagende gesprekken te voeren, zijn leerbaar. CombiList-trainingen (Damhuis & de Blauw 2008)
- ◆ Pabo-studenten leerden 'meer spreekruimte bieden', 'minder vragen te stellen' (Damhuis e.a. 2009)
 - ♠ videobeelden uit de klas

Meer informatie?

Akke de Blauw

a.t.deblauw@uva.nl

Amsterdam Center for Language and
Communication (ACLC)

Universiteit van Amsterdam

Spuistraat 210

1012 VT Amsterdam